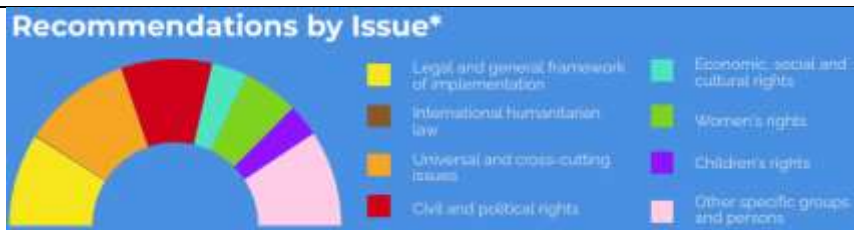

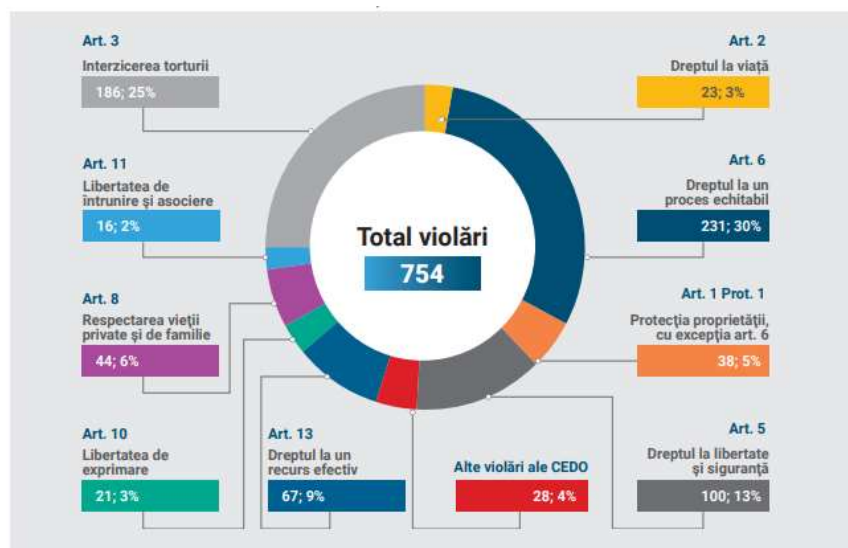
CONCEPTUL Programului național de asigurare a drepturilor omului (PNADO) pentru perioada 2024 – 2027	
1. Denumirea documentului	Programul național de asigurare a drepturilor omului pentru perioada 2024 - 2027 (PNADO).
2. Tipul documentului de politici publice care se propune a fi elaborat	<p>Documentul de politici publice propus spre elaborare constituie un Program de termen mediu (4 ani), care derivă din angajamentele asumate de autorități în domeniul drepturilor omului prin ratificarea celor mai importante Convenții ale Organizației Națiunilor Unite și ale Consiliului European și prin asumarea angajamentelor față de OSCE, Uniunea Europeană și alte organizații interguvernamentale.</p> <p>Noul Program și Planul de acțiuni, ca parte componentă a Programului, urmează să fie elaborate în corespundere cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice și Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative.</p> <p>Documentul de politici publice urmează să fie aprobat prin Hotărâre de Guvern, iar domeniul principal de intervenție reprezintă asigurarea respectării drepturilor omului.</p>
3. Problema care urmează a fi abordată	<p>În pofida eforturilor autorităților naționale din ultimii ani, situația privind respectarea, protecția și realizarea drepturilor omului în Republica Moldova rămâne precară. În cadrul celui de-al treilea ciclu de Evaluare Periodică Universală (2022) Republica Moldova a acceptat 186 din 209 recomandări recepționate, cu patru recomandări mai puține comparativ cu evaluarea precedentă din anul 2016. Majoritatea recomandărilor acceptate vizează cadrul legislativ, instituțional și de politici, reducerea inegalităților, drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale, egalitatea de gen, drepturile copilului, alte grupuri și persoane vulnerabile.¹</p> <p>Un set corespunzător de măsuri orientate spre implementarea acestor recomandări a fost adoptat la ședința din 4 septembrie 2023 a Consiliului național pentru drepturile omului. Potrivit documentului aprobat, unele recomandări au fost deja implementate, în particular în domeniile: ratificarea instrumentelor internaționale; fortificarea instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului; egalitatea și nediscriminarea.</p>

¹ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/md-index>

Sursa: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbo-dies/upr/sessions/session40/md/2022-12-23/Moldova.pdf>

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a constatat cel puțin o violare în 492 (86%) din cele 575 de hotărâri moldovenești examinate în anii 1997-2022, soldate cu constatarea a 754 de violări ale drepturilor omului. Printre cele mai frecvente violări sunt: neexecutarea hotărârilor judecătorești naționale (violări vechi), *anchetarea inadecvată a maltratărilor și deceselor*, *detenția în condiții proaste*, *detenția ilegală*, *casarea neregulamentară a hotărârilor judecătorești irevocabile și maltratarea / recurgerea la forța excesivă de către exponenții statului*.

Sursa: https://crjm.org/wp-content/uploads/2023/01/Nota-analitica-Moldova-la-CtEDO-2022_RO.pdf

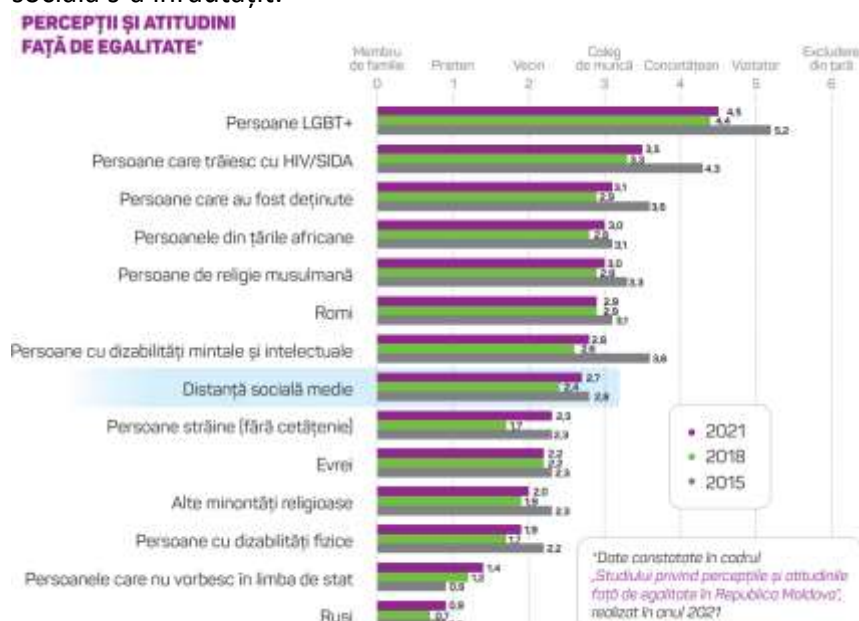
Din cele 34 de hotărâri pronunțate în 2022, CtEDO a constatat 48 de violări ale Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO). O bună parte (27%) se referă la *maltratarea și/sau investigarea defectuoasă a maltratării*, precum și *neacordarea asistenței medicale adecvate deținuților*. Alte 13 violări (27%) se referă la *dreptul la un proces echitabil*. Trei din aceste violări se referă la *condamnarea în apel fără audierea nemijlocită a martorilor*, iar celelalte violări ale dreptului la un proces echitabil țin de *motivarea insuficientă a hotărârilor judecătorești*, *admiterea apelurilor sau recursurilor tardive sau încălcarea accesului la justiție*.²

O bună parte dintre cetățenii Republicii Moldova dau dovadă de un nivel scăzut de acceptare și toleranță. Nivelul de acceptare

² https://crjm.org/wp-content/uploads/2023/01/Nota-analitica-Moldova-la-CtEDO-2022_RO.pdf

pentru șapte grupuri minoritare este extrem de mic. În cazul persoanelor LGBT, persoanelor care trăiesc cu HIV, persoanelor foste deținute, persoanelor de religie musulmană, persoanelor de origine africană, persoanelor de etnie Romă și a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale nivelul distanței sociale (nivelul de acceptare) variază între 2.6 și 4.5 (dacă nivelul de acceptare este mai mare de 2, atunci persoana nu ar accepta să fie vecin (distanța 2), prieten (distanța 1) sau membru de familie (distanța 0) cu reprezentantul grupului minoritar).

Distanțarea socială este din nou în creștere. Comparativ cu măsurările similare din anul 2018, nivelul general al distanței sociale nu s-a schimbat semnificativ. Deși pentru unele grupuri minoritare s-au înregistrat anumite progrese, pentru cele mai marginalizate categorii în societate nivelul actual de distanțare socială s-a înrăutățit.³

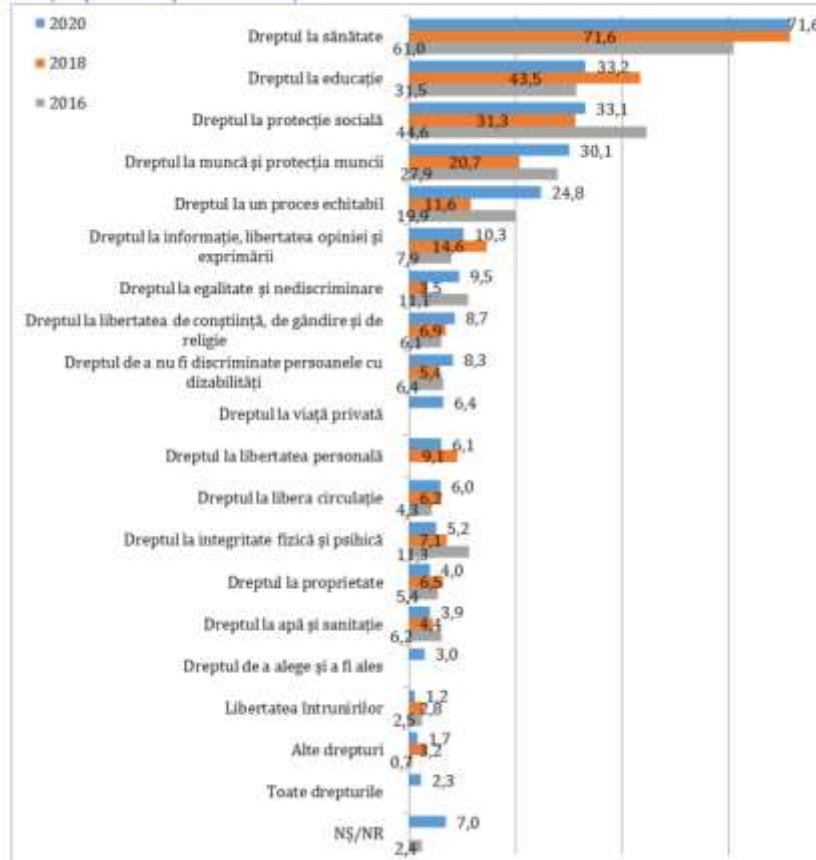

Sursa: Consiliul pentru egalitate. Studiul privind percepțiile și atitudinile față de egalitate (2021): https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/studiu-privind-perceptiile-si-atitudinile-fata-de-egalitate_study-on-perceptions-and-attitudes-towards-equality.pdf și Discriminarea în Republica Moldova 2021: <https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/infografice-sumar-2021-final.pdf>

În opinia oamenilor, cele mai problematice și actuale drepturi care necesită atenție sporită din partea autorităților sunt drepturile economice și sociale, anume dreptul la sănătate, dreptul la educație, dreptul la protecție socială, precum și dreptul la muncă.

³ A se vedea https://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/studiu-privind-perceptiile-si-atitudinile-fata-de-egalitate_study-on-perceptions-and-attitudes-towards-equality.pdf, https://progen.md/wp-content/uploads/2023/01/CPD_Distanta-sociala_2022-1.pdf

Figura 11. Cele mai actuale (importante) drepturi și libertăți ale omului în Moldova care necesită atenție sporită din partea societății

Sursa: *Oficiul Avocatului Poporului. Studiul Percepției asupra drepturilor omului în Republica Moldova (2021):* http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2021/07/DO_raport_raport_OAP-2.pdf

Eforturile întreprinse pentru avansarea egalității și nediscriminării sunt insuficiente. Este imperativă amendarea în continuare a cadrului legal prin includerea atribuțiilor Consiliului pentru egalitate de a sancționa actele de discriminare și oferirea dreptului acestuia de a sesiza Curtea Constituțională atunci când anumite norme legale sunt discriminatorii. Aceste propuneri judicioase formulate de Consiliu și societatea civilă nu au fost luate în considerare la votarea proiectului de lege nr. 304. Actualmente, în mod paradoxal, deși Consiliul are atribuția de constatare a contravențiilor, nu are și atribuția de aplicare a acestora. Această competență este cu atât mai importantă în cazul discriminării, în care inversarea sarcinii probațiunii este un standard recunoscut. Inversarea sarcinii probațiunii în procedura contravențională judiciară este imposibil de realizat. Conform ultimelor modificări ale cadrului normativ în domeniul nediscriminării, atât Consiliul pentru egalitate, cât și poliția au atribuții în constatarea cazurilor de instigare la discriminare. Consiliul poate examina în procedură administrativă, pe când poliția în procedură contravențională. Competența dublă pentru examinarea cazurilor de instigare la discriminare ar putea genera o anumită confuzie.

Răspunsul de politici publice pentru avansarea drepturilor omului rămâne modest și necesită a fi amplificat. În anul 2023, a fost finalizată o evaluare a implementării PNADO 2018-2022,⁴ care a arătat că acest document de politică publică a fost realizat la nivel mediu. În trei domenii au fost înregistrate succese majore, iar în altele șapte – progrese minore sau lipsă de progres. Domeniile de intervenție PNADO: 3 „Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane”, 7 „Egalitatea de gen și violența în familie”, 11 „Drepturile copilului” au înregistrat cele mai mari progrese în realizare, în timp ce domeniile: 2 „Sistemul național de justiție”, 5 „Transparență și accesul la informație”, 9 „Dreptul la sănătate”, 12 „Drepturile persoanelor tinere”, 13 „Drepturile persoanelor vârstnice”, 15 „Drepturile minorităților” și 16 „Respectarea drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului ale Republicii Moldova” au înregistrat cele mai modeste progrese, iar acțiunile concrete pentru asigurarea respectării drepturilor LGBT nu au fost incluse în PNADO. Alte șase domenii au înregistrat progrese medii și relativ bune: 1 „Armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale”, 4 „Instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului”, 6 „Nediscriminarea și egalitatea”, 8 „Dreptul la educație”, 10 „Dreptul la muncă și protecție socială”, 14 „Drepturile persoanelor cu dizabilități”.

Rezultatele evaluării PNADO 2018-2022, în special concluziile și recomandările, sunt utilizate pentru planificarea următoarelor intervenții de politici publice privind drepturile omului, așa cum se prevede la pct. 62 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020.

Deși în ultimii doi ani autoritățile naționale au aprobat mai multe politici sectoriale și tematice, concentrate pe abilitarea unor grupurilor vulnerabile, multe din politicile cadru adoptate acoperă doar parțial obligații și angajamente specifice în domeniul drepturilor omului.

Printre documentele aprobate menționăm: Strategia națională „Sănătatea 2030”; Strategia națională „Educația 2030”, Strategia de dezvoltare a sectorului de tineret „Tineret 2030”, Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 și Programul pentru anii 2023 – 2025 de implementare a Strategiei, Programul național pentru protecția copilului pentru anii 2022-2026; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025, Programul pentru ocuparea forței de muncă 2022-2026, Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, Programul pentru promovarea și

⁴ Raport de Evaluare: Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 (2023): https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/raport_de_evaluare_pnado_2018-2022.pdf

asigurarea egalității de gen 2023 – 2027, Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027.

Totuși, acestea abordează îngust domeniul drepturilor omului, spre exemplu: politica cadru în domeniul educației este deficitară din perspectiva unui atribut esențial al dreptului la educație – libertatea și oportunitatea educației. De asemenea, în politicile sectoriale privind justiția, lipsesc angajamente privind (i) eradicarea fenomenului subculturii criminale și violenței între deținuți, (ii) asigurarea accesibilității locurilor de detenție pentru persoanele cu dizabilități, (iii) asigurarea serviciilor calitative de îngrijire a sănătății pentru persoanele private de libertate. În mod similar, în politicile sectoriale privind drepturile minorităților etnice și lingvistice nu sunt acoperite toate recomandările Comitetului Consultativ privind Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale. Nu în ultimul rând, politica publică concentrată pe protecția drepturilor copilului nu acoperă toate drepturile protejate de Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, răspunzând doar parțial observațiilor finale ale Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului din 2017.⁵

Actualmente autoritățile naționale sunt în proces de elaborare de politici publice sectoriale suplimentare. Astfel, până la finele anului 2023 vor fi adoptate cel puțin următoarele programe sectoriale: Programul pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități 2024-2027, Programul de dezvoltare a organizațiilor societății civile pentru anii 2024-2027, Programul pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2024-2028.

Un aspect problematic în cadrul implementării și monitorizării implementării PNADO a rămas conjugarea și sinergia proceselor cu implementarea recomandărilor din rapoartele anuale și tematice ale celor două instituții naționale de protecție a drepturilor omului – Oficiul Avocatului Poporului și Consiliul pentru egalitate – care sunt direct abilitate să efectueze monitorizarea independentă a situației în domeniul drepturilor omului și egalității în țară.

Un alt aspect problematic este legat de indicatorii de rezultat. Pentru aceștia nu au fost specificate bazele de referință, țintele, sursele de verificare și instituțiile publice responsabile de colectarea și monitorizarea informațiilor relevante.

Mecanismele instituționale existente de asigurare a implementării documentelor de politici în domeniul drepturilor omului, coordonării și monitorizării gradului de realizare a

⁵ CDC (2017). Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului cu privire la cel de-al patrulea și al cincilea raport periodic combinat al Republicii Moldova: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2FCO%2FMDA%2FCO%2F4-5&Lang=en

	<p>angajamentelor sunt încă sub-dezvoltate și necesită a fi fortificate. Noile structuri create în 2019-2022 pentru asigurarea coordonării implementării PNADO s-au dovedit a fi un pas major înainte în creșterea eficienței coordonării și implementării. Direcția drepturile omului și cooperarea cu societatea civilă a Cancelariei de Stat a servit pilonul de bază pentru asigurarea coordonării monitorizării implementării PNADO. Funcționalitatea Consiliului național pentru drepturile omului la fel a contribuit la coordonarea implementării PNADO. Totodată, coordonatorilor pentru drepturile omului din cadrul autorităților publice li s-a acordat rolul decisiv în integrarea drepturilor omului și PNADO în activitatea autorităților respective, dar autoritățile publice locale deseori nu au conștientizat legătura dintre drepturile omului și activitatea lor.</p> <p>Coordonarea implementării angajamentelor în domeniu necesită a fi îmbunătățită. Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 65/2019 autoritățile administrației publice locale creează comisii municipale și raionale pentru protecția drepturilor omului. Secretarul comisiei municipale sau raionale este șeful subdiviziunii responsabile de protecția socială sau al altei subdiviziuni cu competențe în domeniul drepturilor omului, la decizia consiliului municipal sau raional. Activitatea curentă a comisiilor municipale și raionale este asigurată de subdiviziunea desemnată responsabilă. După aprobarea actului normativ Comisiile au fost instituite practic în toate raioanele. Totuși, activitatea lor a fost foarte slabă. Secretariatul este asigurat de subdiviziunea responsabilă de protecția socială, care asigură secretariatul atât al Comisiilor din domeniul combaterii traficului de persoane, cât și privind drepturile copilului. Membrii acestor Comisii sunt practic aceleași persoane și este problematic ca acestea să se întrunească conform prevederilor legale.</p>
<p>4. Scopul elaborării documentului de politici publice</p>	<p>În contextul celor menționate, PNADO 2024-2027 urmează să asigure complementarea politicilor sectoriale. Documentul se va concentra pe elementele specifice ale drepturilor omului care nu au fost acoperite în documentele de politici sectoriale. De asemenea, PNADO va ținti cele mai vulnerabile grupuri identificate în realizarea fiecărui drept, valorificând abordarea bazată pe drepturile omului.</p> <p>PNADO urmează să fortifice mecanismele existente de coordonare și monitorizare a angajamentelor în domeniul drepturilor omului prin: (i) coordonarea și supravegherea adecvată a procesului de implementare a acestora; (ii) operaționalizarea promptă a recomandărilor emise de organisme internaționale, regionale și naționale de protecție a drepturilor omului; (iii) colectarea datelor conform standardelor în domeniul drepturilor omului.</p>

PNADO 2024 – 2027 va pune baza pentru elaborarea și adoptarea documentelor de politici publice bazate pe drepturile omului. Se propune elaborarea unei strategii naționale în domeniu care va servi drept umbrelă pentru toate documentele de politici publice orientate spre protecția și respectarea drepturilor omului.

Scopul Programul național de asigurare a drepturilor omului pentru perioada 2024 – 2027 este de a îmbunătăți calitatea vieții în Republica Moldova, astfel încât fiecare persoană să își trăiască viața cu demnitate, iar dorințele, aspirațiile și activitățile oamenilor să stea la baza eforturilor de dezvoltare la nivel național și local.

Pentru realizarea acestui deziderat, programul se va axa pe următoarele trei priorități, având în vedere recomandările elaborate în urma evaluării PNADO 2018-2022.⁶

Prioritatea 1. Asigurarea drepturilor omului, prioritizate în mod participativ prin consensul larg dintre autoritățile publice, societatea civilă, instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului. Drepturile tentative pe care PNADO se va concentra includ:

- Dreptul la egalitate și nediscriminare
- Prevenirea și combaterea torturii și relelor tratamente
- Justiția, remedii efective și proces echitabil, aresturi arbitrare
- Documentarea, capacitatea juridică, protecția vieții private și datelor cu caracter personal
- Libertatea exprimării și activității media, transparența și acces la informații publice
- Libertatea întrunirilor, asocierii (inclusiv a sindicatelor), libertatea religiei
- Drepturi electorale și de participare în administrarea afacerilor publice
- Dreptul la cel mai înalt nivel de sănătate fizică și mintală
- Dreptul la educație și educația pentru drepturile omului
- Dreptul la muncă
- Dreptul la securitate socială
- Dreptul la locuință, apă și sanitație
- Dreptul la un mediu înconjurător sănătos
- Drepturi culturale

Prioritatea 2. Consolidarea mecanismelor instituționale de implementare, coordonare și monitorizare a angajamentelor statutului în domeniul drepturilor omului.

Realizarea acestei priorități implică următoarele obiective specifice:

⁶ Raport de Evaluare: Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 (2023): https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/raport_de_evaluare_pnado_2018-2022.pdf

	<ul style="list-style-type: none"> • Fortificarea mecanismelor naționale de coordonare și monitorizare a drepturilor omului • Consolidarea instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului, inclusiv Oficiul Avocatului Poporului, Consiliul pentru Egalitate, Mecanismul Național de Prevenire a Torturii. • Eficientizarea mecanismelor instituționale de implementare a drepturilor omului la nivel local. • Îmbunătățirea indicatorilor în domeniul drepturilor omului și a mecanismelor de colectare și analiză a datelor prin prisma drepturilor omului. <p>Prioritatea 3. Elaborarea Strategiei naționale în domeniul drepturilor omului pentru a ghida strategic atât obiectivele, cât și procesele spre protecția și respectarea drepturilor omului.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Revizuirea cadrului normativ privind planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice prin prisma drepturilor omului • Semnarea și ratificarea instrumentelor internaționale în domeniul drepturilor omului • Asigurarea elaborării Strategiei prin consultări autentice și pro-active, în special cu persoanele ce aparțin grupurilor vulnerabile. • Fortificarea autorității instituțiilor responsabile de coordonarea interinstituțională a implementării drepturilor omului.
<p>5. Concordanța cu SND</p>	<p>Programul va fi elaborat în conformitate cu Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) și Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Luând în considerare faptul că Obiectivele de Dezvoltare Durabile au fost bazate, preponderent pe standardele internaționale în materia drepturilor omului, PNADO contribuie direct la atingerea majorității Obiectivelor, țintelor și indicatorilor ODD.</p> <p>- Obiectivele SND în mod firesc sunt conexe anumitor drepturi ale omului. Astfel, Programul va contribui implicit la implementarea Strategiei. De exemplu, dreptul la educație este relaționat Obiectivului 3 al SND „Garantarea educației relevante și de calitate pentru toți pe întreg parcursul vieții”, dreptul la cel mai înalt standard de sănătate – Obiectivului 5 „Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mentală a populației prin contribuția activă a unui sistem de sănătate modern și eficient, care răspunde nevoilor fiecărui individ”, și dreptul la un proces echitabil –Obiectivului 8 „Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent”.</p>
<p>6. Concordanța cu cadrul bugetar pe</p>	<p>Realizarea PNADO nu este prevăzută în CBTM. În acest context, la prima etapă de implementare, care corespunde actualului cadru</p>

termen mediu (CBTM)	<p>bugetar pe termen mediu, documentul de politică se va concentra pe intervenții care nu necesită resurse financiare majore. Acestea implică accent pe schimbări structurale: modificarea legislației, schimbarea practicilor, accent pe fortificarea mecanismelor existente în limita resurselor disponibile. Totodată, PNADO va crea premisele pentru costificarea adecvată a angajamentelor a căror implementare necesită finanțare.</p>
7. Concordanța cu prioritățile guvernamentale și celelalte documente de planificare și de politici publice	<p>Programul va contribui la realizarea Agendei de Aderare la Uniunea Europeană. În special, PNADO va contribui la implementarea următoarelor condiționalități formulate de Uniunea Europeană:</p> <p>Măsura 9 . Consolidarea protecției drepturilor omului, în special în cazul grupurilor vulnerabile, și solidificarea angajamentelor de a consolida egalitatea de gen și de a combate violența împotriva femeilor</p> <p>Măsura 8. Creșterea implicării societății civile în procesele decizionale de la toate nivelurile</p> <p>Măsura 1. Finalizarea etapelor esențiale ale reformei cuprinzătoare a sistemului de justiție, lansată recent, în toate instituțiile din cadrul lanțurilor de justiție și de urmărire penală, pentru a le asigura independența, integritatea, eficiența, responsabilitatea și transparența, inclusiv prin utilizarea eficientă a verificării activelor și a supravegherii democratice eficiente.</p>
8. Perioada planificată pentru elaborarea documentului de politici publice	<p>Perioada de elaborare a PNADO este preconizată pentru septembrie - noiembrie 2023, iar în luna decembrie 2023 urmează să fie inițiată promovarea acestuia.</p> <p>Cancelaria de Stat planifică aprobarea documentului de politici până la sfârșitul lunii decembrie 2023.</p> <p>Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, stabilește trimestrul IV ca termen limită pentru aprobare.</p>
9. Părțile implicate	<p>Procesul de cooperare pentru elaborarea și aprobarea PNADO va fi efectuat într-o manieră participativă, cu implicarea părților interesate la nivel de ministere, alte autorități publice, societatea civilă, precum și mediul academic.</p> <p>Consultările publice vor fi efectuate în conformitate cu prevederile cadrului normativ, inclusiv conform prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional și Hotărârii Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional. Principalii actori implicați în proces:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cancelaria de Stat; - Ministerul Justiției; - Ministerul Finanțelor;

- Ministerul Muncii și Protecției Sociale;
- Ministerul Educației și Cercetării
- Alte ministere și autorități publice centrale;
- Oficiul Avocatului Poporului;
- Consiliul pentru egalitate;
- Autoritățile publice locale;
- Organizațiile societății civile atât din municipiul Chișinău, cât și din alte localități și regiuni;
- Reprezentanții mediului academic;
- Partenerii de dezvoltare.

Alte părți implicate vor fi incluse în funcție de necesitate.

Cancelaria de Stat a inițiat consultarea publică a conceptului Programului în scopul informării și recepționării recomandărilor tuturor părților interesate prin intermediul portalului național de consultare www.particip.gov.md. La etapa inițială, a fost instituit un grup de lucru care va lucra asupra detalierii celor trei obiective generale stabilite în acest concept. Rezultatele discuțiilor și dezbaterilor din grupul de lucru vor fi diseminate părților interesate și publicate pe pagina web a instituției și pe portalul particip.gov.md.

În baza recomandărilor și propunerilor parvenite, Cancelaria de Stat va asigura un proces participativ de consultare publică a PNADO prin organizarea consultărilor la fiecare etapă de elaborare, asigurând respectarea principiului egalității și nediscriminării, și implicit a dezideratului de *a nu lăsa pe nimeni în urma proceselor de dezvoltare*.